

“ชูชาติ พิทักษากร”

ศิลปินแห่งชาติ ปี 2553 สาขาศิลปะการแสดง ‘ปรมาจารย์’ ถิ่นดนตรีสากลของไทย

“ศิลปินแห่งชาติ เป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ เมื่อได้รับยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ รู้สึกภูมิใจ ที่เราทำงานมาถึงจุดนี้ มีคนเห็น ในขณะเดียวกันก็มีความกลัวอยู่บ้าง กลัวว่า เราจะตีไม่พอ ต้องทุ่มเทให้มากขึ้น” ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันเอก ชูชาติ พิทักษากร กล่าวถึงความรู้สึกที่ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ด้านดนตรีสากล ซึ่งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้คัดเลือก เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ที่ผ่านม

“จริงๆ แล้ว ไม่เคยคิดมาก่อนเลย ที่ผ่านมามุ่งมั่นกับการทำงาน หลักการทำงานของผมคือ หนึ่ง ทำงานด้วยใจรัก รักในงานที่ทำ และ สอง ทำงานเพื่องาน นั่นคือ เมื่อผมเป็นนักดนตรี ผมทำหน้าที่เป็น “สื่อ” (Medium) ผมจะต้องสื่อความหมายออกมา ให้ได้อย่างที่ผู้ประพันธ์ดนตรีตั้งใจ ผู้ที่สำคัญที่สุดคือ ผู้ประพันธ์ดนตรี ทั้งนี้ งานด้านดนตรีเป็นสิ่งที่ผมรัก ทำแล้วมีความสุข สุขที่ได้ ให้ (ไม่ใช่ ‘รับ’) ได้แบ่งปันความสุขกับผู้อื่น We play to give. We play to share.” ศิลปินแห่งชาติ ผู้เป็นที่เคารพยิ่งของสานุศิษย์ในวงการดนตรีสากลกล่าวถึงหลักการทำงาน ซึ่งตนยึดมั่นมาตลอด

งานสัปดาห์ศิลปะแห่งชาติที่ผ่านมามีบอกถึง “ความเป็นครู” ผู้เป็นที่เคารพรักยิ่งของ “อาจารย์ชูชาติ” ของลูกศิษย์ หรือ “อาจารย์ปู” ของหลานศิษย์ได้เป็นอย่างดี งานนี้ เป็นการรวมตัวกันของลูกศิษย์ลูกหาในประเทศไทย ซึ่งท่านได้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้มาตลอดระยะเวลา ‘กึ่งศตวรรษ’ ที่ผ่านม ทั้งจากกองดุริยางค์ทหารบก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งท่านสอนอยู่ขณะรับราชการ และจากที่อื่นๆ เฉพาะผู้มาร่วมแสดงดนตรีก็มีจำนวนถึง 200 คน เรียกได้ว่า จำนวนนักดนตรีที่อาสาสมัครมาร่วมเล่นดนตรีมีมากกว่าตำแหน่งที่มีในวงซิมโฟนี ออร์เคสตราขนาดใหญ่ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 80 ที่นั่ง งานนี้ บางตำแหน่งจึงต้องสลับกันเล่น เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสร่วมแสดงในวาระสำคัญนี้

ในงานแสดงเพื่อเชิดชูเกียรติศิลปินแห่งชาติ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย มีการแสดงผลงานของ “อาจารย์ชูชาติ” ซึ่งเป็นผู้อำนวยการวง นักเรียบเรียงเสียงประสาน นักไวโอลิน นักไวโอลา และนักเปียโน อีกทั้งยังเป็น “ปรมาจารย์” ทางด้านดนตรีสากล ไว้อย่างน่าชื่นชมอยู่ 3 รายการด้วยกัน

เริ่มจากการแสดงของวงซิมโฟนีออร์เคสตรา “ศิษย์อาจารย์ชูชาติ” (25 ก.พ. 54) ซึ่งงานนี้ ศิลปินแห่งชาติ ในวัย 77 ปี ได้แสดงไวโอลาร่วมกับลูกศิษย์อีก 24 คน สมทบด้วยดับเบิลเบสและกลอง ทั้งยังเป็นผู้อำนวยการวง บทเพลงที่บรรเลงล้วนหลากหลาย ทั้งบทเพลงคลาสสิกตะวันตก เพลงสากล และเพลงไทยร่วมสมัย

จากนั้นเป็นการแสดงของวงซิมโฟนีออร์เคสตรา “ศิษย์อาจารย์ชูชาติ” (27 ก.พ. 54) ซึ่งมีนักดนตรีและนักร้องร่วมแสดงมากกว่า 200 คน งานนี้ ศิลปินแห่งชาติรับหน้าที่เป็นผู้อำนวยการวง นำวงซิมโฟนีออร์เคสตราบรรเลงบทเพลงคลาสสิกตะวันตกที่มีชื่อเสียง เช่น The Marriage of Figaro และ Eine kleine Nachtmusik ซึ่งประพันธ์โดยโมซาร์ท บทเพลงพระราชนิพนธ์ Oh I say และบทเพลง “เมือง

น้ำกั้วล” เป็นต้น ซึ่งสองบทเพลงหลังนี้ “ท่านอาจารย์ชูชาติ” เป็น ผู้เรียบเรียงเสียงประสานเอง การแสดงครั้งนี้ มีลูกศิษย์ซึ่งเป็นที่รู้จักกันมาร่วมแสดง อาทิ รองศาสตราจารย์โกวิท ชันศรี ลูกศิษย์ไวโอลิน คนแรก ซึ่งเรียนการบรรเลงไวโอลินกับท่านเมื่อ 5 ทศวรรษที่แล้ว มาร่วมแสดงไวโอลิน ในตำแหน่งหัวหน้าวงในบทเพลง Eine kleine Nachtmusik อาจารย์สิทธิชัย เฟ็งเจริญ นักไวโอลิน หัวหน้าวง Thailand Philharmonic Orchestra (TPO) และผู้ช่วยศาสตราจารย์รอรอด จันทร์กล้า นักไวโอลิน ผู้อำนวยการเพลง และอาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในตำแหน่งไวโอลินที่ 1 นอกจากนี้ ยังมี อาจารย์ธวัชใจเพียร และ อาจารย์พูนโชค กุหลาบวงษ์ มาแสดงเดี่ยวไวโอลินประชันกับวงออร์เคสตราเครื่องสายในเพลง Concerto for Two Violins in A minor ซึ่งประพันธ์โดยวิวาลดีอีกด้วย รวมถึง รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร ศิลปินศิลปาธร นักประพันธ์เพลง และอาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมบุกเบิกและก่อตั้งวงซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับอาจารย์ชูชาติมาตั้งแต่ครั้งยังเป็นวง “CU Education Orchestra” ได้ประพันธ์เพลงขึ้นใหม่ในนามของสานุศิษย์ ชื่อเพลงว่า “ชูชาติ พิทักษากร” จากคำร้องซึ่ง ก้องภพ รื่นศิริ เป็นผู้เขียนขึ้น และได้นำบทเพลงพิเศษที่บอกเล่าเรื่องราวของปรมาจารย์ด้านดนตรีสากลของไทยออกแสดงในงานนี้ด้วย

ปิดท้ายด้วยการแสดงผลงานการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงไทยสำหรับเปียโนของศิลปินแห่งชาติ ผู้มากด้วยความสามารถในการประยุกต์ความรู้และทักษะทางด้านดนตรีไทยและดนตรีสากลเข้าไว้ด้วยกัน โดยใช้เทคนิคการเรียบเรียงเสียงประสานและเทคนิคการบรรเลงขั้นสูง (4 มี.ค. 54) เดี่ยวเปียโนโดย ศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา พันธุ์เจริญ เครื่องประกอบจังหวะโดย อาพันธ์ นาคคง ประสาร วงศ์วิโรจน์รักษ์ และปิยะนุช นาคคง ในเพลงโสมส่องแสง (สามชั้น) นกขมิ้น (สามชั้น) ลาวแพน เขมรไทรโยค (สามชั้น) สารถิ (สามชั้น) และลาวดวงเดือน ผลงานเหล่านี้ นับเป็นผลงานชิ้นประวัติศาสตร์ ซึ่งใช้วิธีการอันเรื่องการเรียบเรียงเสียงประสานตามแบบแผนสากล โดยรักษาความวิจิตรของดนตรีไทยไว้ได้อย่างสมบูรณ์

“ชูชาติ พิทักษากร” สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโททางด้านดนตรีจากประเทศอังกฤษ โดยในอดีต ท่านเป็นแชมป์ 2 สมัยซ้อนจากการแข่งขันการเดี่ยวไวโอลิน “Youth Competition” ซึ่งจัดขึ้นที่ Blackheath Conservatoire of Music ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เป็นหัวหน้าวง London College of Music และวง Addison String Orchestra เป็น ผู้เรียบเรียงเสียงประสานเพลง “โอ เอเชียนเกมส์” ให้ประเทศไทยเมื่อครั้งเป็นเจ้าภาพการแข่งขันเอเชียนเกมส์ ปี พ.ศ. 2509 ได้รับการประดับเหรียญ “Silver Cross of Merit for The Distinguished Service to the Republic of Austria” ซึ่งเป็นรางวัลอันทรงเกียรติทางด้านดนตรี จากประธานาธิบดีของประเทศออสเตรีย ได้รับรางวัลพระราชทาน

“แผ่นเสียงทองคำ” จากการจัดเรียงเสียงประสานและอำนวยเพลง “สุดแผ่นดิน” ระหว่างที่รับราชการอยู่ในกองดุริยางค์ทหารบก เป็นผู้ก่อตั้งวงซิมโฟนีอออร์เคสตราแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พร้อมทั้งดำรงตำแหน่ง “ผู้อำนวยการดนตรี” และ “ศิลปินแห่งชาติ” ซึ่งนับตั้งแต่ปี 2533 ที่วงได้ก่อตั้งขึ้น ก็ได้ผลิดอกออกใบเป็นวงดนตรีหลายรูปแบบ อาทิ วงเครื่องสายแห่งจุฬาย หวงเครื่องเคาะ วงคลาริเน็ตและแซ็กโซโฟน วงฟลูต คณะนักร้องประสานเสียงและวงไวโอลา ในนาม The Viola Lovers เพื่อสืบสานพระดำริของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยสุวงศา กรมหลวงฯ ในการเผยแพร่ความรู้ทางด้านดนตรีคลาสสิกให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ในชีวิตการทำงานที่ผ่านมา “อาจารย์ชูชาติ” ได้นำวงดุริยางค์ของไทยออกแสดงในวาระสำคัญ ทั้งในและต่างประเทศหลายครั้ง รวมถึงการนำวงซิมโฟนีอออร์เคสตราแห่งจุฬาย ที่มีเหล่านักดนตรีและคณะนักร้องประสานเสียงจำนวน 200 คน เข้าร่วมแสดงดนตรีในการแสดงมหรสพ งานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยสุวงศา โดยงานนี้ ท่านได้ร่วมแสดงเดี่ยวไวโอลาร่วมกับวงอออร์เคสตราด้วย เมื่อคืนวันเสาร์ที่ 15 พฤศจิกายน 2551 ณ ลานพระเมรุ ท้องสนามหลวง กรุงเทพฯ นับเป็นการปฏิบัติงานถวายครั้งสำคัญยิ่งครั้งหนึ่ง

ศิลปินผู้มีความมุ่งมั่นในการถ่ายทอดวิชาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านดนตรีให้แก่เหล่าศิษย์ผู้นี้ ท่านไม่เพียงสอนศิษย์เฉพาะความรู้ทางวิชาการและทักษะในการปฏิบัติเครื่องดนตรี หากท่านยังสอนเรื่องการบริหารจัดการ และการใช้ชีวิตอีกด้วย นอกจากนี้ ท่านยังเป็นตัวอย่างที่ดีในการดูแลตัวเอง ทั้งสุขภาพกายและจิต ด้วยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยการเดิน ปฏิบัติโยคะ มวยจีน ฤกษ์ตัดตน ซึ่งได้ศึกษาอย่างจริงจัง อีกทั้งท่านยังฝึกสมาธิ เจริญภาวนาอีกด้วย ที่น่าสนใจคือ ท่านเชื่อในการเรียนรู้ตลอดชีวิต “การเรียนรู้ไม่มี วันจบสิ้น ต้องเรียนรู้อยู่เสมอ ถ้าเราคิดว่า เราเรียนจบ นั่นคือ เรา ‘จบ’ แล้ว (จบชีวิต) ปัจจุบันนี้ ผมยังเรียนด้วยตนเองอยู่ โดยการอ่านหนังสือ ฝึกซ้อมและออกแสดงอยู่อย่างสม่ำเสมอครับ”

“ในการฝึกซ้อมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องซ้อมให้ถูกวิธี โดยแบ่งการซ้อมเป็น 3 ขั้นตอนด้วยกัน อย่างแรกคือ ‘Scales’ ฝึกการไล่เสียงบนบันไดเสียงต่างๆ สองคือ ‘Etudes’ เป็นแบบฝึกเพื่อการศึกษาในเรื่องต่างๆ และสามคือ ‘เพลง’ ซึ่งเป็นการประมวลความรู้และทักษะต่างๆ เข้าด้วยกัน ผู้ที่ต้องการเล่นดนตรีเป็นอาชีพ หรือผู้ที่สนใจและอยากเล่นให้ดี ต้องฝึกทั้ง 3 อย่างนี้ สำหรับเด็กๆ อาจฝึกการเล่น ‘เพลง’ อย่างเดียวก่อนได้ เพื่อให้รู้สึกสนุกและเพลิดเพลินไปกับการเรียนรู้ พอได้ขั้นค่อยเพิ่มเติม Scales และ Etudes ก็ได้ครับ” ศิลปินแห่งชาติ ‘ครูผู้ยิ่งใหญ่’ แห่งวงการดนตรีสากลล้วนแนะนำวิธีการซ้อมอย่างถูกวิธี เพื่อให้เป็น การซ้อมที่มีประสิทธิภาพ

ท้ายสุดนี้ “อาจารย์ชู” ฝากถึงเยาวชนและทุกคนที่อยากพัฒนาความสามารถ ทางด้านดนตรีว่า “อยากเก่งทางด้านดนตรี ต้อง ‘รัก’ คือ ต้องรักดนตรี รักเครื่องดนตรี จากนั้นต้อง ‘ฝัน’ และต้อง ‘ทอฝันให้เป็นจริง’ วิธีการทอฝันคือ ต้องฝึกซ้อมให้ดี เรียนกับคุณครูที่ดี อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและยาวนาน โดยจะต้องมีคุณลักษณะ 3 ประการหรือที่เรียกว่า ‘หลัก 3Hs’ คือ หนึ่ง ‘Heart’ มีใจรักดนตรี สอง ‘Head’ มีสติปัญญาที่จะเรียนรู้ และสาม ‘Hands’ ต้องลงมือทำจริง ขอให้ทุกคนมีใจรัก มีใจฝัน และมีกำลังในการทอฝันของตน ให้เป็นจริงครับ”

“อยากเก่งทางด้านดนตรี ต้อง ‘รัก’ ต้อง ‘ฝัน’ และต้อง ‘ทอฝันให้เป็นจริง’ โดยต้องฝึกซ้อมให้ดี เรียนกับคุณครูที่ดี อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและยาวนาน”

เชลลือ มิวสิค
168/2 พหลโยธิน 30 ถนน 10900
Tel. 02-930-3427 Fax. 02-513-3484

ผู้นำเข้าและจำหน่ายฟลูท
Sankyo, Muramatsu,
Miyazawa, Di Zhao,
Sonare, Eva Kingma

EMMA RESMINI

ศิลปิน Sonare ที่อายุน้อยที่สุด
โดยแสดงเดี่ยวร่วมกับวงออเคสตราตั้งแต่อายุเพียง 7 ปี
Emma ใช้ Sonare SF-705
รับชมผลงานของเธอได้ที่ www.youtube.com/GeoRockMin

